

UN PARTIGIANO ILLUMINISTA

Guido Ravenna

E' mancato il prof. Giuseppe Torresin, l'indimenticabile Bepi della Va Brigata Osoppo – Friuli. Era un punto di riferimento, un mito per i partigiani e i suoi studenti.

Fu un protagonista della lotta partigiana in Friuli. Guidò numerosi combattimenti con il Battaglione Piave e poi col Cellina di cui fu uno dei creatori. Lo conoscevo da Venezia, era nel mio stesso Liceo due anni più avanti. Ed ebbi il privilegio di essergli vicino in quei mesi indimenticabili.

Dopo i rastrellamenti dell'autunno 1944, arrivò un inverno freddissimo e in montagna si rimase in pochi. Passammo il Natale in un orrido canyon, in una capanna di boscaioli. Un bel Natale, che ricordo con nostalgia. Era con noi Maso nostro amato comandante, capitano degli Alpini. La tragedia del Don era recente, pochi mesi. E attorno al fuoco la rievocava con commozione e sdegno. Là era sbocciato il seme della rivolta contro il duce e l'alleato tedesco. Per lui e tanti altri.

Avevamo abbastanza viveri e abbondanza di legna. Non ce la siamo passata male. E Bepi teneva banco. Con la sua immensa cultura acquisita nonostante la cappa del regime fascista ci intratteneva piacevolmente, spaziando fra i più svariati argomenti. Cresciuti nel fascismo eravamo digiuni di politica, delle regole democratiche, di autori stranieri. Abbiamo imparato molto in quella misera baracca. I suoi discepoli di Aarhus certamente capiranno.

EN OPLYSNINGSPARTISAN¹

Guido Ravenna

Læreren Giuseppe Torresin er død. Den uforglemmelige Bepi fra 5. Brigade Osoppo – Friuli. Han var et samlingspunkt, en myte for partisanerne og sine studenter.

Han var en hovedperson i partisankampen i Friuli. Han ledede talrige slag sammen med Battaljonen Piave og senere med Battaljonen Cellina, som han var en af skaberne af. Jeg kendte ham fra Venedig, han gik på samme gymnasium som jeg, to klasser over, og jeg havde det privilegium at være sammen med ham i hine uforglemmelige måneder.

Efter *razziaen* i efteråret 1944 blev det en iskold vinter, og vi var ganske få, der blev i bjergene. Vi tilbragte julen i en rædselsfuld kløft i en skovarbejderhytte. En herlig jul, som jeg husker med nostalgiske følelser. Sammen med os var Maso, vores elskede kommandant, kaptajn i Alpejægerkorpset. Tragedien ved Don var kun få måneder gammel, og omkring ildstedet omtalte han den med dyb bevægelse og harme. Dér var sædekornet til oprøret mod *il duce* og den tyske allierede spiret frem. For ham og for så mange andre.

Vi havde tilstrækkelige levnedsmidler og brændsel i overflod, og vi havde det ikke dårligt. Og Bepi førte an. Med sin umådelige dannelse, som han havde tilegnet sig på trods af det fascistiske regimes åg, underholdt han os dejligt, mens han bevægede sig frit mellem de mest forskelligartede emner. Opvoksede under fascismen var vi underernærede med hensyn til politik, demokratiske sædvaner og udenlandske forfattere. Vi lærte meget i den elendige barak. Hans elever i Århus vil sikkert forstå.

¹ UN PARTIGLIANO ILLUMINISTA er oversat til dansk af Annemarie Torresin.

A gennaio il gruppo si divise. Del Btg. Cellina si rimase in sei, nostro rifugio una capanna di carbonai. Anche quello fu un bel periodo. Pidocchi, due metri di neve, poco cibo, niente sapone, vestiti e scarpe a pezzi, però c'era Bepi, tutto per noi. Con inalterato entusiasmo e la sua carica di energia, forza, allegria, il fascino di una conversazione impagabile. E' ben vero che non si vive di solo pane. Può esserci molto di più. Se c'è un Bepi! Purtroppo non ce ne sono molti.

Eravamo uno strano gruppo: un carabiniere abruzzese, un contadino e un operaio friulani, un ufficiale alpino e due studenti veneziani. Eravamo però una vera squadra. E lo studioso colto, padrone delle lingue classiche ne era l'anima e teneva alto il morale. Erano lunghe le giornate in quella baracca, non avevamo naturalmente radio o giornali ma non ci siamo annoiati.

A metà febbraio 45 ci siamo separati. Io andai a Venezia per un breve riposo, Bepi rimase in montagna e poco dopo fu catturato dai tedeschi. Mi piace ricordare un aspetto singolare in questo guaio. Va detto che Bepi era molto scalcinato e trasandato, anche rispetto al nostro standard, non so se mi spiego. E i tedeschi a prima vista lo ritennero un rozzo montanaro, un primitivo. Rigidi e poco elastici mentalmente rimasero perplessi nel sentirlo esprimersi correntemente in un tedesco colto, elegante. Un po' letterario forse...

Nel carcere di Udine stava per essere fucilato. Fu salvato in extremis dall'insurrezione cui contribuì impadronendosi del carcere.

Poi il ritorno agli studi, la laurea e una brillante carriera accademica che lo portò alla cattedra di Aarhus. Rimase sempre in contatto con i vecchi compagni della Resistenza. Non mancò mai al raduno annuale sull'Altopiano del Cavallo ove commemoriamo la morte di Maso nell'ultima battaglia partigiana. Fu la nostra piccola Stalingrado conclusa con la fuga dei nazifascisti, funestata purtroppo dalla morte del nostro comandante colpito in fronte da un cecchino.

Ogni anno Bepi arrivava con Annemarie, la giovane sposa danese, bella e gentile, in piena sintonia con i nostri sentimenti. Non lo vedremo più. Ci mancherà, quanto ci mancherà!

I januar delte gruppen sig. Fra Bataljon Cellina var vi seks tilbage, og vores tilflugtssted var en kulsvierhytte. Også det var en fin tid. Lus, to meter sne, meget lidt mad, ingen sæbe, tøj og sko i laser, men vi havde Bepi, helt for os selv. Med sin uforanderlige begejstring og sin krudtladning af energi, kraft, munterhed og fortryllesen ved en ubetalelig samtale. Det er ganske sandt, at man ikke lever af brød alene. Der kan være meget mere, hvis der er en Bepi! Desværre er der ikke mange af dem.

Vi var en besynderlig gruppe: en kriminalbetjent fra Abruzzerne, en bonde og en arbejder fra Friuli, en officer fra Alpejægerkorpset og to venetianske studenter. Men vi var et virkeligt team. Og den dannede student, som beherskede de klassiske sprog, var sjælen i teamet og holdt moralen høj. Dagene var lange i den barak, vi havde selvfølgelig ikke radio eller aviser, men vi kedede os ikke.

Midt i februar 45 skiltes vi. Jeg tog til Venedig for en kort hvilepause, Bepi blev i bjergene, og kort efter blev han fanget af tyskerne. Jeg kan godt lide af at tænke på et enestående aspekt midt i denne elendighed: Det siges, at Bepi var meget ussel i tøjet og uplejet, også i forhold til vores standard, jeg ved ikke, om man forstår. Og tyskerne anså ham ved første øjekast for en plump bjergbo, en vildmand. Stive, som de var, og mentalt lidet smidige, blev de helt forvirrede, da de hørte ham udtrykke sig korrekt på et kultiveret, elegant tysk. En smule litterært, måske...

I fængslet i Udine stod han til at skulle skydes. Han blev reddet *in extremis* af et oprør, til hvilket han selv bidrog ved at besætte fængslet.

Så tilbagevendelsen til studierne, universitetseksamen og en brilliant akademisk karriere, som bragte ham til stillingen på Århus Universitet. Han mistede aldrig kontakten til de gamle modstandskammerater. Han var altid til stede ved det årlige møde på Cavalloshøjsletten, hvor vi mindes Masos død i det sidste partisanslag. Vores lille Stalingrad blev afsluttet med nazifascisternes flugt, men desværre formørket ved vores kommandants død, han blev ramt i panden af en skarpskytte.

Hvert år kom Bepi med Annemarie, hans unge danske kone, smuk og venlig, på fuld bølgelængde med vore følelser. Vi skal ikke se ham mere. Vi vil savne ham, hvor vil vi dog savne ham.

Ha scritto Annemarie che il cimitero in cui riposa è un verde pendio, disseminato di alberi e rocce, ricorda il Pian Cavallo. Questo ci conforta. Tanti anni sono passati caro Bepi e siamo rimasti in pochi della Va Brigata. Ma finchè l'ultimo di noi avrà vita, come ha scritto il Poeta “ Onor di pianto avrai”.

Addio professore, addio partigiano Bepi. Ti sia lieve la terra.

Annemarie har skrevet, at den kirkegård, hvor han hviler, en grøn skråning overstrøet med træer og sten, minder om Pian Cavallo. Dette trøster os. Så mange år er gået, kære Bepi, og vi er kun få tilbage fra d.5. Brigade. Men så længe den sidste af os er i live, “vil han have den ære at græde”, som digteren skrev.

Farvel lærer, farvel partisan Bepi. Gid jorden ikke må tynge dig.